

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒДАЙЫН АНЫҚТАУ БОЙЫНША ЖҮРГІЗІЛГЕН САУАЛНАМАНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

Университет басшылығы әр түрлі санаттағы студенттердің әлеуметтік жағдайына ерекше көңіл бөлуде. Тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі департаменті студенттердің жоғары білім алудың қолжетімділігі мен сапасын арттыруына, студенттік үйлерінің тұрмыстық жағдайына ерекше мән беріп келеді.

Осыған байланысты, 2022 жылдың 26-30 желтоқсан күндер аралығында университеттің барлық институт және факультет студенттері арасында «google.forms» бағдарламасы арқылы «Студенттердің әлеуметтік жағдайын анықтау» тақырыбында онлайн түрде сауалнама жүргізілді. Сауалнаманың негізгі мақсаты – студенттердің әлеуметтік жай-күйін зерттеу және әлеуметтік жәрдем көрсету бағыттарын анықтау болып табылады. Сауалнамаға қатысқан жалпы – **1545** респондент. Демек, университеттің бакалавр күндізгі бөлімінде білім алатын 11911 студенттердің ішінен **12,9 %** респондент сауалнамаға белсене қатысқан. Институт және факультет бойынша көрсеткіш:

1. «Ақпараттық технологиялар» факультетінде жалпы 958 студент білім алса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 307 (**32,0%**).
2. «Гуманитарлық-әлеуметтік ғылымдар» факультетінде жалпы 1736 студент білім алса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 329 (18,9%).
3. «Технологиялық» факультетінде жалпы 835 студент білім алса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 155 (18,5%).
4. «Ұстаз» институтында жалпы студенттер саны 2839 болса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 366 (12,8%).
5. «Спорт және өнер» факультетінде жалпы 2699 студент білім алса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 227 (8,4%).
6. «Су шаруашылығы және табиғатқа үйлестіру» институтында жалпы студент саны – 1761 болса, оның ішінде сауалнамаға қатысқан – 103 (5,8%).
7. «Экономика және құқық» факультетінде жалпы 1083 студент білім алса, оның ішінде сауалнамаға қатысқандар – 58 (5,3%).

Сауалнамаға барлық институт пен факультеттердің әртүрлі курс студенттері қатысты. Оның ішінде 1-курс – 745, 2-курс – 377, 3-курс – 216 және 4-курс - 194 студент қатысқан.

Сонымен қатар, университетте білім беру жүйесі екі тілде жүргізілгендіктен қазақ тілінде – 1348 және орыс тілінде – 187 студент білім алатындығын белгілеген. Ал, оқу түрі бойынша ақылы – 939, мемлекеттік грант – 573 және Тайбурыл грант – 28 студент білім алуда. Студенттер арасында басым көпшілігі 1034 қыз бала болса, 505 ер бала студенттер білім алуда.

Сауалнаманың ең алғашқы «Дулати университетінде оқығанды мақтан етесіз бе?» деген сұрағына назар аударсақ, **1178 (78,1%)** студент «ия» деп бағалаған. Ал, 212 (14,1%) студент «жоқ» деп белгілеген. Респонденттердің басым көпшілігі Дулати университетінің ғылым, тәрбие

және білім беру жүйесіне жоғары баға беруде. Университеттің негізгі мақсаты - жаратылыстану, қоғамдық, техникалық, әлеуметтік ғылымдар саласында кең көлемде жоғары білімді мамандарды даярлау. Дулати университеті студенттердің білімі мен біліктілігі жоғары болуына әрқашанда үлес қосып келеді.

«Ақылы оқыған жағдайда оқу ақысын кім төлейді?» деген сұрақ бойынша **1083 (73,1%)** студент оқудың ақысын ата-анасы төлейтіндігін белгілесе, ал, 224 (15,1%) студент сабақтан тыс өз бетінше жұмыс жасау арқылы және 15 (1%) студент туысқандардың көмегімен төлейтіндігін белгілеген. Ал, 159 студент өз жауаптарын әртүрлі бағытта жазып көрсеткен. Демек, оқудың ақысын міндетті түрде бірінші кезекте ата-анасы төлейтіні белгілі. Ал, оқудан бөлек өз бетінше жұмыс жасайтын студенттермен міндетті түрде құқықбұзушылықтың алдын-алу бағытында профилактикалық түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет. Өйткені, заң аясында кәмелет жасына толмаған жастар өз бетінше жұмыс жасай алмайды.

«Университет кітапханаларының жағдайына көңіліңіз толады ма?» деген сұраққа байланысты **1154 (75,2%)** студент «ия, толық қанағаттанамын» деп жауап берсе, 223 (14,5%) студент «қажетті кітап қоры жеткіліксіз» және 118 (7,7%) студент «кітапханашылардың қарым-қатынасы ұнамайды» деген жауапты белгілеген. Демек, студенттердің пікірі бойынша кітап қорын әліде әртүрлі ғылыми, әдеби, тарихи т.б. саладағы кітаптармен қамтамасыз ету қажет. Университеттің корпоративтік Әдеп кодексі туралы Ережесінің тәртіп қағидаттарына сәйкес кез-келген қызметкер міндетті түрде адамгершілік құндылықтарға негізделген мәдениетті болу керек. Студенттердің пікірі университет үшін өте маңызды болып табылады.

«Университет асханаларына көңіліңіз толады ма?» деген сұраққа байланысты **795 (51,8%)** студент «бағалары жоғары» деп белгілесе, 611 (39,8%) студент «ия, толық қанағаттанамын», 355 (23,1%) студент «тағамдардың түрі аз», 154 (10%) студент «сатушының қызмет көрсетуі ұнамайды», 139 (9,1%) студент «сатушының қызмет көрсетуі ұнамай», 157 (10,2%) студент «гигиеналық талаптар сақталмаған» және 121 (7,9%) студент «тағамдары дәмсіз» деп жауаптарын белгілеген. Демек, студенттердің басым көпшілігі асхана тағамдарының бағалары жоғары деп бағалаған.

Сонымен қатар, *«4. I ші корпустың сатушының қызмет көрсету деңгейі өте төмен. Тым дөрекі сөйлейді және баяу қимылдайды. Келіп жүрек жалғазанымызға дейін сабаққа кешігеміз. Тағамдары өте қымбат және дәмсіз. Одан қарағанда универ жанындағы дүкенге тез ақ барып келе салғанымыз мың есе артық. Универге сырттан адам келсе, біздің универдің абыройын түсіретін асхана! Келесі семестрде барлығы реттеледі деп сенемін», «Очень дорогие цены, легче ходить в магазин т.к цены в магазине дешевле»* деп өз пікірін білдірген студенттерде бар.

«Сіз қандай медициналық орталықта тіркелгенсіз?» деген сұрақ бойынша **659 (45,3%)** студент «ауылда тіркелгендігін» белгілесе, 159 (10,9%) студент «Садыхан», 124 (8,5%) студент «Даримед», 113 (7,8%) студент

«Болашақ», 112 (7,7%) студент «Мейірім», 111 (7,6%) студент «Сауран» деп белгілеген. Студенттердің көпшілігі өздерінің тұрақты мекен-жайында (ауылда) тіркелгендігін көрсеткен. Осы сұраққа байланысты университет құрамындағы медициналық пунктердің қызметкерлері студенттерге медициналық орталықтарға тіркелу жолдарын түсіндіру мақсатында студенттермен жиі кездесіп ақпараттандыру қажет.

«Университеттегі медициналық пунктердің жұмысына көңіліңіз толады ма?» деген сұраққа **1116 (73,9%)** студент «ия» деп жауап берген. Ал, 248 (16,4%) студент «жоқ» деп белгілесе, басқа да өз пікірін білдірген студенттердің көпшілігі университеттің ішінде медициналық пунктердің қызметі туралы мүлдем білмегендігі анықталды. Демек, университеттің ішінде студенттерге арналған медициналық көмек көрсету қызметін жандандыру және медициналық пунктердің ортақ сенім телефонын қалыптастыру қажеттілігі туындауда. Сонымен қатар, медициналық пунктер туралы ақпараттарды оқу-әдістемелік нұсқау ретінде әзірлеп, барлық институт пен факультеттерге, кафедраларға тарату керек.

«Емтихан тапсыру барысында академиялық адалдық сақталды ма?» деген сұраққа байланысты **1454 (94,8%)** студенттердің көпшілігі «сақталатындығын» белгілесе, 65 (4,2%) студент «сақталмайтындығын» белгілеген. Сонымен қатар, осы сұраққа байланысты кейбір студенттер өз пікірін ашық түрде жазғандарда болды. *«Сақталмайды себебі деканатпен келісіп ақшасын бергендерге шпор қолдануға рұқсат етіп өтірік көрмеген сияқты киіп танытады, ал таза сесиядағы студенттер бір біріне көмектесіп жауабын айтады бұл түкте таза сесия емес», «Нет люди списывают чуть ли не открыто используя наушники и телефоны», «Наш корпус на Мечникова все ненавидят, и относятся к нам ужасно!»*. Академиялық адалдық дегеніміз - жазбаша жұмыстарды (бақылау, курстық, эссе, дипломдық, диссертациялық) орындау кезінде, емтихандағы жауаптарда, зерттеулерде, өз ұстанымын білдіруде, академиялық қызметкерлермен, оқытушылармен және басқа студенттермен өзара қарым-қатынаста, сондай-ақ бағалауда студенттің шыншылдығын білдіретін құндылықтар мен қағидалар жиынтығы болып табылады. Кез-келген оқытушы мен студент академиялық адалдық саясатын міндетті түрде сақтау қажет.

«Дулати университетінде оқытушы мен студенттің арасында әдептілік мәдениеті сақталады ма?» деген сұраққа «ия» деп **1424 (92,9%)** студент жауап берсе, 84 (5,5%) студент «жоқ» деген жауапты белгілеген. Өз пікірін білдірген студенттердің жазбаларына назар аударсақ: *«Есть преподаватели, которые относятся по особенному к некоторым студентам», «Кафедра мұғалімдеріне толық ризамын, қосымша дәрістер бойынша көп оқытушы жеке басқа ,дінге қол сұғады, білген біліміңе қарсы тұрады»*. Университетте оқытушыларға арналған «Оқытушының ар-намыс кодексі мен студенттерге арналған «Студенттердің Ар-намыс кодексі» құжатына сәйкес кез-келген оқытушы мен студент осы кодексті сақтауы міндетті болады.

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің оқытушысы университет миссиясын іске асырудағы өз жауапкершілігін сезіне отырып, жалпыға танылған адамгершілік қағидаттары мен нормаларының, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың, корпоративтік Әдеп кодексінің негізінде әзірленген осы Ар-намыс кодексін қабылдайды және Дулати университеті оқытушыларының корпоративтік мәдениеті мен мінез-құлқының негізгі адамгершілік-этикалық қағидаларын айқындайды.

Кодекстің ережелері мен талаптарын бұзу Дулати университеті оқытушысының мәртебесіне сәйкес келмейтін іс-әрекет ретінде қарастырылады және ҚР заңнамасымен жеке еңбек шартында көрсетілген тәртіптік жазаларды, жауапкершілік шараларды қолдануға әкеледі. Дулати университетінің оқытушысы Ар-намыс Кодексіне қол қойып, университетте қабылданған Академиялық адалдық стандарттары туралы өзінің хабардар екендігін білдіреді және аталған құжаттың ережелерін сақтау жауапкершілігін түсінеді.

«Университет қабырғасында қандай да бір келеңсіз жағдай туындаса Сізге кім қолдау көрсетеді?» деген сұрағы бойынша **1143 (75,%)** студент «кураторды» белгілесе, 229 (15%) «топ старостасын», 39 (2,6%) «деканды» және 25 (1,6%) студент «декан орынбасарын» белгілеген. Студенттер тарапынан туындаған мәселелерді шешу жолдарын қарастыру және оларға жәрдем беру бойынша кураторлардың студенттерге қолдау көрсететіні белгілі болды. Куратор әрбір студентпен жақын қатынаста болу қажет. Өз пікірін жазған студенттердің арасында кейбір кураторлардың өз жұмысына немқұрайлы қарайтынын атап өткен.

«Сабақ кестесі бос уақытыңызды тиімді пайдалануға мүмкіндік береді ме?» деген сұрақ бойынша **1068 (69,7%)** студент «ия, сабақ кестесі қолайлы» деп белгілеген. Ал, 433 (28,3%) студент болса, «жоқ, сабақ кестесі қолайсыз» деп атап өткен. Сонымен қатар, кейбір студенттер осы сұраққа байланысты өз пікірлерінде жазып өткен болатын. Мысалы, *«Сабақ кестесі әр түрлі. Универде жұмыс жасайтын студенттер, активист студенттер бар. Олардың басқа жұмыстармен айналысуына сабақ кестесі толық кедергі жасайды. Бұл мәселе де өз шешімін табады деп ойлаймын!!!», «Сабақ ертерек әрі окошкаларды мейілінше аз қылсаңыздар!», «Сабақ ертерек әрі окошкаларды мейілінше аз қылсаңыздар!»*

«Сіз қайда тұрасыз?» деген сұраққа байланысты **896 (58,2%)** студент «өз үйімде тұрамын» деп көрсеткен болса, 254 (16,5%) студент «пәтер жалдайтынын», 212 (13,8%) «туыстардың үйінде» және 170 (11%) студент «жатақханада» тұратынын көрсеткен. Әсіресе, пәтер жалдап тұратын студенттер, оның ішінде кәмелетке толмаған студенттерге түнгі уақытта сағат 22.00-ден таңғы 06.00-ға дейін ойын-сауық мекемелерінде болуға тыйым салынғаны туралы «ҚР Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы» заңын түсіндіру және ескерту жұмыстарын жүргізу қажет. «Өз үйінде тұрамын» деп белгілеген студенттер

Тараз қаласында тұрғылықты мекен-жайда ата-анасымен бірге тұратын студенттер болып табылады.

«Университет жатақханасында тұрмау себебіңіз?» деген сұраққа байланысты 998 (68,5%) студент «қалада өз үйімде тұрамын» деп белгілесе, 235 (16,1%) студент «жатақхана талаптарына келіспейтіні» және 19 (1,3%) студент «жатақханада тұру ақысы қымбат» екендігін білдірген. Бұл сұраққа байланысты студенттердің жатақханада тұрмауы себебіне әртүрлі жауаптарды жазып өткен. Көпшілігі студенттер өздерінің қалауымен қалада туысқандардың үйлерінде және достарымен пәтер жалдап тұратындығын атап өткен.

«Кураторлық сағаттар өтеді ме?» деген сұрақтың жауабында **1310 (85,4%)** студент «ия, аптасына бір рет» өтетіндігін белгілесе, 181 (11,8%) студент «анда-санда», 34 (2,2%) студент «жоқ, мүлдем өтпейтіндігін» көрсеткен. Сонымен қатар, кейбір студенттер өздерінің жазған пікірінде жалпылама кураторлық сағаттың сапалығына көңілі толмайтындығын білдірген. Шын мәнінде кураторлық сағаттың өтілуі студент жастар үшін қажеттілігі бар. Өйткені, кураторлық сағатта жастардың бойында адамгершілік, әдептілік қасиеттерді үйрететін жан-жақты білімді тұлға болып қалыптасуына ықпал етілуі қажет.

«Кураторлық сағаттардың өтуінің қажеті және маңызы бар ма?» деген сұрақтың жауабын **1200 (78,3%)** студент «ия» деп белгілесе, 310 (20,2%) студент «жоқ» деп көрсеткен. Бұл сұрақта көпшілік студенттер кураторлық сағаттың өтуінің маңыздылығы және қажеттілігі бар екенін белгіледі. Студенттер өз жауаптарын жазу барысында *«екі аптада бір рет өтілсе», «міндетті түрде өтіліп тақырыптары құндылыққа сай болу керек»* деп ұсыныс білдірген болатын.

«Сабақтан тыс уақытыңызда немен айналысасыз?» деген сұрақтың жауабын **603 (39,8%)** студент «достарыммен бірге өткізетіндігін», 331 (21,9%) студент «жұмыс істейтіндігін», 293 (19,7%) студент «кітапханаға баратындығын», 91 (6%) студент «спорттық секцияларға баратындығын» және 79 (5,2%) студент «университетте белсенді жастардың қатарында болатындығын» атап көрсеткен. Демек, кез-келген студент әртүрлі жауапты белгілеген. Негізінде студенттердің бос уақыттары болмау керек. Білім, спорт, жастар саясаты, ғылым және т.б. бағыттарда өздерің дамытып отыру керек. Студенттердің бос уақытын білімге және ғылымға арнайтындай университет оқытушылары ықпал ету керек.

«Университет қабырғасында беріліп жатқан білім сапасына көңіліңіз толады ма?» деген сұрақтың жауабын **1323 (86,8%)** студент «ия», 137 (9%) студент «жоқ» деп көрсеткен. Сонымен қатар, бірнеше студенттер университеттің білім беру жүйесінің сапалығына байланысты өз пікірлерінде білдірген болатын. Мысалы келтірсек, *«Мұғалімдер жақсы, кейбір сабақтарды алып тастау керек, арнайы сабақтар ғана өтілсін деген азаматтық пікірім», «Мұғалімдер жақсы, кейбір сабақтарды алып тастау керек, арнайы сабақтар ғана өтілсін деген азаматтық пікірім», «Өз*

факультетімізге байланысты оқулар болса практикаға сыртқа шығарса оқу практикасына байланысты топпен саябақтарға жіберсе». Осы айтылған пікірлерді назарға ала отырып, университет басшылығына, институт және факультет декандарына ұсыныс ретінде жеткізіледі. Университет басшылығы тарапынан студенттердің сапалы білім алуына және ғылыммен айналысуына байланысты барынша жағдай жасау қажет.

«Университет қабырғасында шығаршамылық үйірмелерінің жұмыс істейтінін білесіз бе?» деген сұраққа байланысты **915 (59,8%)** студент «білемін» деп жауап берсе, **366 (23,9%)** студент «білмеймін», **219 (14,3%)** студент «білемін, бірақ қатыспаймын» және **29 (1,9%)** студент «білемін қатысамын» деп жауапты белгілеген. Демек, осы жауаптарға назар аударсақ, студенттердің көпшілігі университеттің құрамында шығармашылық үйірмелердің бар екенін және жұмыс жасайтынын білген. Тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі департаменті тарапынан шығармашылық үйірмелердің жұмыстарын қадағалап, зерделеп келеді. Ал, «білмеймін» деген жауапқа байланысты институт, факультет және кафедра тарапынан студенттерді шығармашылық үйірмелерге тартып, ынталандыру жолдарын табу қажет.

«Университетте спорттық үйірмелердің бар екенін білесіз бе?» деген сұраққа байланысты **557 (36,7%)** студент «ия, университеттегі спорттық үйірмелерге қатысамын» деп жауап берсе, **542 (35,7%)** студент «спортпен мүлдем айналыспаймын» және **366 (24,1%)** студент «жоқ, университеттен тыс жерде спортпен айналысамын» деп жауапты белгілеген. Жауап берген студенттердің тең жартысы спорттық үйірмелерге қатысатыны бар және спортпен мүлдем айналыспайтыны белгілі болды. Шын мәнінде студент жастарды спорттық үйірмелерге тарту және ынталандыру жолдарын қалыптастыру қажеттілігі туындауда. Спорттық үйірмелерге қатысып, халықаралық, республикалық және облыстық жарыстарда жүлделі орын алып жатса, университеттің имиджі, беделі жоғары болады.

«Оқу ғимаратының, аудиториялардың тазалығына көңіліңіз толады ма?» деген сұраққа байланысты **1358 (88,9%)** студент «ия» деп жауап берсе, **161 (10,5%)** студент «жоқ» деп жауаптарды белгілеген. Жалпы «ия» деп жауап берген студенттердің көпшілігі оқу ғимаратының, аудиторияның тазалығына көңілдері толатынын білдірген. ҚР «Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы» заңына сәйкес барлық оқу ғимараты санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сай болу қажет. Сонымен қатар, *«алайда, аудиторияларда қоқыс шелектері болса керемет болар еді», «білім алатын аудиторияларға көңілім толады. Бірақ әжетханалар жайлы сөз қозғаудың өзі қиын» және «нет туалетной бумаги в туалете»* деп кейбір студенттер өз пікірлерін білдірген болатын. Осы айтылған пікірлер мен ұсыныстарды университет басшылығы негізге ала отырып, кемшіліктерді жою жұмыстарын жасауда.

«Оқу үрдісінде лабораториялық, материалдық базалармен қамтамасыз етілген ба?» деген сұраққа байланысты **1173 (77,4%)** студент

«ия» десе, 290 (19,1%) студент «жоқ» деп жауаптарды белгілеген. Демек, бұл сұрақ бойынша студенттердің көпшілігі оқу үрдісінде лабораториялық, материалдық базалармен қамтамасыз етілген деп жауап берген. Алайда, кейбір студенттер *«үнемі реактивтер жетіспейді, қажетті құрал жабдықтар жоқ, барлығы ескі және жарамсыз», «кей лабораториялық заттар жоқ жұмыс істеуге кедергі жасайды»* немесе *«жоқ реактивтер мүлде жоқ, құрал-жабдықтар өте ескі, реактивтер жарамсыз болып қалған»* деп өз пікірлерінде жазған болатын. Оқу-тәрбие процессін эффективтігін көтеру үшін оқыту құрал-жабдықтары мен әртүрлі оқыту тәсілдерін қолдану қажет. Осыған орай, студенттердің жазған пікірлеріне сәйкес, оқу үрдісінде лабораториялық жұмыстарға керекті құрал жабдықтармен қамтамасыз ету жұмыстары бойынша институт және факультет декандарына тапсырмалар берілетін болады.

«Университетті аяқтаған соң алып шыққан мамандығыңыз бойынша жұмыс жасайсыз ба?» деген сұраққа байланысты **1271 (83,2%)** студент «ия, өз мамандығыммен жұмыс жасауды қалаймын» десе, 120 (7,9%) студент «жоқ, мамандығым менің қалауым емес», 90 (5,92%) студент *«жұмысқа орналасу мүмкіндігім аз»* және 27 (1,8%) студент *«қазіргі уақытта өз мамандығым бойынша жұмыс жасаймын»* деп жауаптарын белгілеген. Осы сұраққа байланысты жауап берген студенттердің көпшілігі өз мамандықтары бойынша жұмыс жасауға дайын екендігін білдірген. Сонымен қатар, кейбір студенттер осы сұраққа жауап беруден бас тартқандары немесе басқа салаға кететін студенттерде бар. Өмірдегі ең басты нәрсе өз қалауындағы мамандықты таңдау арқылы, сол мамандықпен мемлекеттің әлеуметтік, экономикалық және саяси бағытта дамуына үлес қосып елдің білімді азаматы болу қажет.

«Сессия кезінде емтиханның ұйымдастырылуы көңіліңізден шығады ма?» деген сұрақ бойынша **1334 (87,2%)** студент «ия» десе, 100 (6,5%) «жоқ» деп көрсеткен. Демек, жауап берген студенттердің көпшілігі сессия кезінде емтиханның ұйымдастырылуы жұмысына жақсы деген баға беруде. Алайда, сессия кезінде емтиханның ұйымдастырылуы жұмысына көңілдері толмайтыны туралы өз пікірлерін жазған студенттерде бар. Мәселен, *«Большое количество прокторов вызывают дискомфорт», «ағылшынды IELTS форматында емес, тест түрінде болса», «проктор, тексеретін адамдар қатты сөйлеп ойымызды бөледі, көп сөйлеп жүреді, тез шығуымызды талап етеді», «1 сабақты 2 рет ауыстырды сайт ашады нақты жауап болмады біраз уақытымызды алды», «апелляциялық сұрақтар өте көп, варианттар дұрыс қойылмайды, көп қателіктер болады», «жоқ, себебі танысы барлар шпор қолданып отыра береді».*

«Университетте кімді үлгі тұтасыз?» деген сұрақтың жауабында **652 (44,2%)** студент «кураторды» белгілесе, 283 (19,2%) студент «ректорды», 245 (16,6%) студент «деканды» және 63 (4,3%) студент «ешкімді» деп белгілеген. Демек, университетте студенттердің көпшілігі кураторлармен тығыз қарым-қатынаста болғандықтан кураторды жоғары бағалап отыр. Кураторлар

студенттердің ерекше рухани кеңесші және тәрбие жұмысын жүргізу кезіндегі негізгі тұлға болып табылады. Куратордың мақсаты мен міндеті – студенттердің тұлғалық дамуының үйлесімділігін қалыптастыру, оқу орнындағы оқыту әдістерін меңгеруіне көмек беретін және студенттердің бойындағы рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптасуына ықпал етеді.

«Сіз үшін өмірлік қандай құндылықтар маңызды?» деген сұраққа байланысты **1082 (70,9%)** студент «отбасы» деп белгілесе, 169 (11,1%) студент «денсаулық», 103 (6,7%) студент «еркіндік», 64 (4,2%) студент «материалдық жағдай», 42 (2,8%) студент «тәртіп пен заңдылық», 23 (1,5%) студент «қызықты жұмыс орны» деп жауаптарын көрсеткен. Барлық қатысқан студенттер өз таңдауымен әртүрлі бағыттағы жауаптарды білдірген. Жауап берген студенттердің басым көпшілігі өмірдегі ең бастысы отбасы құндылықтың маңыздылығын белгілеген. Отбасы құндылығы кез келген адамның өміріндегі ең маңызды бір бөлігі. Өйткені, ол белгілі бір әлеуметтік институт. Тәрбиенің негізі жанұядан бастау алатындықтан, оған енмқұрайлық таныту мүмкін емес. Сол үшін студенттерге ертеңгі өмірдің болашағы, тәрбиенің мәнділігін, оның қаншалықты маңызды екендігін үнемі түсіндіріп отыру қажет.

«Дулати университеті студенттерінің арасында қорқыту, қорлау (буллинг) фактілері бар ма?» деген сұраққа байланысты **1494 (97,7%)** студент «жоқ, байқамадым» деп белгілесе, 28 (1,8%) студент «жоқ, байқамадым» деп жауап берген. Студенттердің басым көпшілігі университет студенттерінің арасында қорқыту, үркіту (буллинг) әрекеттердің жоқ екендігін білдіруде. Буллинг немесе кибербуллинг дегеніміз - психологиялық қысым көрсету немесе күш көрсету арқылы адамның өзгені кемсітуі, қорлауы, үстемдік танытуы. Буллинг негізінде мектеп оқушылары арасында көп кездеседі. Кибербуллинг — интернет, әлеуметтік желі, түрлі сайт арқылы қоқан-лоқы көрсету. Жәбірлеуші телефонмен хабарласып немесе әлеуметтік желіде жазып та адамды қорқыта алады. Мамандар кибербуллинктің әсіресе пандемия кезінде өршіп жатқанын айтуда. Интернет арқылы қорқытудың ерекшелігі — жүйелілікте және мақсатты түрде болып табылады. Онымен қатар қысым көрсетушіні табу оңай емес. Сондықтан буллингте де, кибербуллинг жағдайында да жасөспірімдердің ұшырайтын психологиялық салдары депрессиядан, үрейдің күшеюіне және ауыр эмоционалды жарақатқа дейін жетуі мүмкін.

«Дулати университетінде интернет желісіне, WI-FI жылдамдығына көңіліңіз толады ма?» деген сұрақ бойынша **740 (48,4%)** студент «жоқ» деп белгілесе, 718 (46,9%) студент «ия» деп жауап берген. Бұл сұраққа байланысты студенттер екі жауапты тең белгілеп отыр. Интернет желісі және Wi-fi жылдамдығы университетінің барлық оқу ғимаратында, жатақханаларда бір қалыпты жұмыс жасайды. Университеттің интернет желісінің жұмыс жасауын және WI-FI жылдамдығын қамтамасыз ету мақсатында арнайы «Цифрландыру және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар орталығы» өз қызметін жасап келеді.

«Университет аумағының қолайлылығы көңіліңізден шығады ма? (абаттандыру, көгалдандыру, паркинг, демалу орындары, спорт алаңдары, жарықтандыру)» деген сұраққа байланысты **1234 (80,9%)** студент «ия» деп жауап берсе, 248 (16,3%) студент «жоқ» деп жауап берген. Демек, бұл сұрақтың жауабында университет аумағындағы демалыс орындары, жарықтандыру, спорт алаңдары және т.б. қолайлы орындар көпшілік студенттердің көңілінен шығып отыр. Алайда, кейбір студенттер өз пікірлерін және жауаптарында жазған болатын. Таңдап алынған жауаптарын ұсынар болсақ: *«Мечниковадағы корпустағы спортзал тым тар. 4 поток қосылып өтеді. Студенттер әрең сияды. Шаң топалаң жерде сабақ өтеміз», «пед институтта футбольный поляны жаңартса және көбірек доптермен қамтамасыз етсе», «демалатын орындарды байқамадым, Кауркинг бар бірақ оның өзіне кейде кіргізбей қояды», «орындар аз, әр курс әр группаларға орын жетпейді»*

«Университет ішінде және аумағында ұйымдастырылатын қауіпсіздік деңгейі қандай?» деген сұраққа байланысты **1219 (79,9%)** студент «жақсы, өзімді қауіпсіз сезінемін» деп белгілесе, 263 (17,2%) студент «бізде қауіпсіз қызметі бар екені білмеймін» және 37 (2,4%) студент «қауіпсіз қызметінің қажеті жоқ» деп жауап берген. Бұл сұраққа берілген жауаптарына назар аударсақ, студенттердің көпшілігі университеттің ішкі және сыртқы аумағында өздерін қауіпсіз сезінетіндігін жеткізген. Сонымен қатар, біршама студенттер осы сұраққа байланысты өздерінің ұсынған пікірлері де бар. Ұсынар болсақ: *«в корпус может пройти любой человек, охраной документы не проверяются», «универге коп адам кирип шыгып жур,ешким кирген адамдарды тексерип даткан жок. Ботен адам кирип кетсе байкалмай да калады. Сол жагын карастыру керек».*

«Сіздің жақындарыңыздың (ата-анаңыз, достарыңыз, туыстарыңыз) университет туралы ойы» деген сұраққа байланысты **1123 (74%)** студент «сапалы білім, тәрбие беретін оқу орны» десе, 201 (13,2%) студент «өңірдегі оқу орнының бірегейі», 99 (6,5%) студент «ақшамен шешуге болады» және 52 (3,4%) студент «оқыту сапасы қанағаттанарлықсыз» деп жауап берген. Демек, бұл сұрақ бойынша студенттер әртүрлі жауаптарын белгілеген. Басым көпшілігі Дулати университетінің білім беру жүйесіне, тәрбие және әлеуметтік мәселелер жөніндегі жұмыстарына жоғары баға беруде. Сонымен қатар, өз пікірлен жазған студенттерде жоқ емес. Мысалы: *«Сапалы білім бар бірақ қаниша оқысаңда ақшамен шешкендер сенен жоғары бал жинайды», «отличный университет, который даёт шанс на успешное будущее», «всем плевать на меня и нато где я учусь, но вообще, мало кто в восторге от этого заведения».*

Еліміздегі іргелі оқу орындарының бірі – М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті тек өз өңіріміздің ғана емес, республиканың барлық аймақтарынан және алыс-жақын шетелдерден келген ұл-қыздарға да білім мен заманауи тәрбие беріп келеді. Сондықтан университет ұжымы бүгінде жастар арасындағы адалдық, патриоттық тәрбиеге ерекше ден қоюда. Бұл оқу

орнының жұмысы академиялық адалдық, парасаттылық, креативтілік, ашықтық және қоғам алдындағы әлеуметтік жауапкершілік қағидаттары мен құндылықтарын қалыптастыруды басты назарда ұстайды.

Білім ордасында академиялық адалдық саясаты қызметкерлерді, оқытушыларды, студенттерді университет жарғысымен, академиялық саясатымен, «Дулати университетінің оқытушылары, қызметкерлерімен білім алушыларының академиялық адалдық» ережелерімен, «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт» нормаларымен, оқытушының және студенттің ар-намыс кодексімен, «Корпоративтік этика» ережелерімен жүзеге асырылады. Сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласында қолданылатын шаралармен таныстырылып отырады. Басқарма төрағасы – ректордың блогына түсетін сұраныстар арқылы басшылық пен студенттер арасында кері байланыс орнатылған.

